

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7 vtrum constituat medium in eis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super quæst. quadraginta septima articulum septimum.

Utrum ad prudentiam pertineat inuenire medium in uirtutibus moralibus.

IN articulo eiusdem 47. quædiuere quatuor. Primo differentiam inter finem, & medium in uirtutibus moralibus, quod licet coincident in unam rem, alia tamen est utriusque ratio. Medium enim in comparatione ad extrema dicitur. Et in proposito, medium non secundum quantitatem, sed rationem, seu proportionem dicitur, ut in 2. patet. Et hoc oppositum utriusque extremo simpliciter non est excessum, & improporcionatum per defectum, nisi aut hoc non respicitur. Et prope non mireris, si post questionem de præfinitione finis, quaeritur de inuentione medii moralium uirtutum.

Ar. 5. huius quæst.

Li. 2. de Inuentione in sol. 2. ante finem.

Ar. 5. huius quæst. arg. 1.

Secundo, quod medium moralis uirtutis dupliciter interpretari possumus. Primo formaliter, pro ipsa mediū ratione secundum materialiter, pro re designata media. Si sumatur primo modo, sic est bonitas rationis: sic est res bona bonitate rationis. & primo modo est finis moralis uirtutis: secundo autem est id quod est ad finem. Unde moralis uirtus eligat operationem, seu passionem talem, tantam &c. ut bonam secundum rationem. Materia enim est propter formam: & id quod est ad finem, ut materiale, est finis, ipse autem finis, formalis est.

Tertio, quod quemadmodum naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

quod dicitur naturalis ratio dicitur finem uirtutum moralium, & dicitur medium earundem, in quantum opponitur extremo. I. excessui. Dicitur siquidem naturalis ratio cuiuslibet, quod non est irascendum delectandum &c. plusquam oportet: sed an sit irascendum, tristandum, delectandum, nihil, uel usque ad terminum, non dicitur naturalis ratio sufficienti euidenti absque rationis discernitu. Propter quod de hoc uariæ dicuntur opiniones, & ad moralem philosophiam spectat hoc in communi determinare, ut euidens nobis sit. Ad prudentiam autem spectat

F eodem modo inuenitur in omnibus, ideo inclinatio nature, quæ semper eodem modo operatur, hoc non sufficit, sed requiritur ratio prudentiæ.

Utrum præcipere sit principalis actus prudentiæ.

AD OCTAVVM sic procedit. Videtur, quod præcipere non sit principalis actus prudentiæ. Præcipere enim pertinet ad bona, quæ sunt facienda: sed * Aug. 14. de Trini. ponit actum prudentiæ præcipere in fidiis: ergo præcipere non est principalis actus prudentiæ.

¶ 2. Præ. * Philo. dicit in 6. Ethic. quod prudentiæ est bene consiliari: sed alius actus uidetur esse consiliari & præcipere, ut ex supra dictis patet: ergo prudentiæ principalis actus non est præcipere.

¶ 3. Præ. Præcipere, uel imperare uidetur pertinere ad uoluntatem, cuius obiectum est finis, & quod mouet alias potentias anime: sed prudentia non est in uoluntate, sed in ratione: ergo prudentiæ actus non est præcipere.

SED CONTRA est, quod * Philo. dicit in 6. Ethic. quod prudentiæ præceptiuus est.

RESPON. Dicendum, quod prudentia est recta ratio agibilium, ut supra dictum est. Unde oportet quod ille sit præcipuus actus prudentiæ, qui est præcipuus actus rationis agibilium, cuius quidem sunt tres actus, quorum primus est consiliari, quod pertinet ad inuentionem. Nam consiliari est quærendum, ut supra habitum est. Secundus est iudicare de inuentis, & hoc facit speculatiua ratio: sed practica ratio ordinat ad opus, & dicitur ultimus.

Et est tertius actus eius precipere, quod est actus consiliatorum, & iudicatorum ad operandum. Et quæ iste actus est precipuus finis rationis practice, in deo est, quod iste est principalis actus rationis practice, & per consequens prudentiæ: & huius signum est, quod perfectio artis consistit in iudicando, non autem in precipiendo. Idem reputatur melior artifex, qui uolens peccat in arte, quasi hens rectum iudicium, qui peccat nolens: quod uel esse ex defectu iudicii: sed in prudentia est econuerso, ut dicitur in 6. * Ethic. Imprudentior enim est qui uolens peccat, quasi deficiens in principali actu prudentiæ, qui est precipere, qui peccat nolens.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod actus precipere dicitur extendi & ad bona

actus precipere dicitur extendi & ad bona

actus precipere dicitur extendi & ad bona

actus precipere dicitur extendi & ad bona

actus precipere dicitur extendi & ad bona

actus precipere dicitur extendi & ad bona

actus precipere dicitur extendi & ad bona